

ÚTVAR: Odbor živočišných komodit
ČÍSLO ÚTVARU: 17210

SPISOVÁ ZN.: 1OZ1958/2017-17214
NAŠE ČJ.: 70667/2018-MZE-17214

VYŘIZUJE: JUDr. Jana Traplová
TELEFON: 221812346
E-MAIL: Jana.Traplova@mze.cz
ID DS: yphaax8

ADRESA: Těšnov 65/17, Nové Město, 110 00 Praha 1

DATUM: 14. 12. 2018

Výklad k problematice napadení zvířete jiným zvířetem v lidské péči nebo člověkem v souvislosti s odborným vyjádřením orgánu veterinární správy

Ministerstvo zemědělství, odbor živočišných komodit, oddělení ochrany zvířat (dále jen „Ministerstvo zemědělství“) je gestorem zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon na ochranu zvířat“), a také je podle tohoto zákona příslušným orgánem ochrany zvířat a organizuje, řídí a kontroluje plnění úkolů na úseku ochrany zvířat. V souladu s touto svojí funkcí vydalo Ministerstvo zemědělství tento „Výklad k problematice napadení zvířete jiným zvířetem v lidské péči nebo člověkem v souvislosti s odborným vyjádřením orgánu veterinární správy“. Účelem tohoto výkladu je sjednocení aplikační praxe při projednávání případů napadení zvířete jiným zvířetem v lidské péči nebo člověkem, v jehož důsledku dojde ke zranění nebo usmrcení zvířete.

Tento výklad byl projednán s veřejným ochráncem práv a s Ústřední veterinární správou Státní veterinární správy.

Přehled jednotlivých částí výkladu:

- I. Právní posouzení případů napadení, zranění nebo usmrcení zvířete jiným zvířetem v lidské péči nebo člověkem
- II. Vymezení problematiky, únik zvířete a nevedení psa na vodítku, kontakt psů vedených na vodítku
- III. Kompetence k projednávání případů napadení, zranění nebo usmrcení zvířete v lidské péči zvířetem v lidské péči nebo člověkem
- IV. Ustanovení zákona na ochranu zvířat, podle kterých lze postihovat napadení, zranění nebo usmrcení zvířete zvířetem nebo člověkem
- V. Zavinění (úmysl, nedbalost), odpovědnost chovatele za zvíře
- VI. Náležitosti odborného vyjádření krajské veterinární správy v případě napadení, zranění nebo usmrcení zvířete jiným zvířetem v lidské péči
- VII. Posuzování spisového materiálu krajskou veterinární správou a výkon dozoru
- VIII. Právní hodnocení případu prováděné krajskou veterinární správou

- IX. Postup obecního úřadu obce s rozšířenou působností v případě nesouhlasu s odborným vyjádřením krajské veterinární správy
- X. Náhrada škody v případě napadení, zranění nebo usmrcení zvířete
- XI. Ustanovení trestního zákoníku, podle kterých lze postihovat napadení, zranění nebo usmrcení zvířete
- XII. K problematice týrání zvířat a poškozování cizí věci
- XIII. K případu napadení člověka psem nebo jiným zvířetem
- XIV. Dosavadní výklady Ministerstva zemědělství k uvedené problematice

I. Právní posouzení případů napadení, zranění nebo usmrcení zvířete jiným zvířetem v lidské péči nebo člověkem

V případě, kdy zvíře v lidské péči nebo člověk napadne, zraní nebo usmrtí jiné zvíře, jedná se ve většině případů o porušení zákona na ochranu zvířat nebo trestního zákoníku. V řadě případů nepostačuje postih za neučinění opatření proti úniku zvířat nebo za porušení obecně závazné vyhlášky o pravidlech pro pohyb psů na veřejném prostranství. Podrobněji viz níže.

II. Vymezení problematiky, únik zvířete a nevedení psa na vodítku, kontakt psů vedených na vodítku

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností a krajské veterinární správy Státní veterinární správy, případně Městská veterinární správa v Praze Státní veterinární správy (dále jen „krajská veterinární správa“) se opakovaně setkávají s případy, kdy je zvíře napadeno, zraněno nebo usmrceno jiným zvířetem nebo člověkem.

Ministerstvo zemědělství se tomuto tématu také dlouhodobě věnuje a první vyjádření k této problematice vydalo dne 24. 7. 2007 (Vyjádření Ústřední komise pro ochranu zvířat k případu napadení, zranění nebo usmrcení psa jiným psem nebo člověkem a k případu napadení, zranění nebo usmrcení člověka psem).

Případy, kdy je zvíře napadeno, zraněno nebo usmrceno člověkem, v praxi zpravidla aplikační problémy nečiní. V praxi se ale objevily aplikační problémy a různé výklady v případě, kdy je zvíře napadeno, zraněno nebo usmrceno jiným zvířetem. Na základě poznatků z vlastní úřední činnosti a na základě podnětu veřejného ochránce práv se proto Ministerstvo zemědělství rozhodlo aktualizovat a rozšířit své dosavadní vyjádření k této problematice.

Toto vyjádření se týká zvířat v lidské péči, zejména zvířat v zájmových chovech a zvířat hospodářských. Tam, kde se v tomto výkladu hovoří o zvířeti, je tím míněno zvíře v lidské péči. Podle § 3 písm. c) zákona na ochranu zvířat se zvířetem v lidské péči rozumí zvíře, které je přímo závislé na bezprostřední péči člověka.

Zákon na ochranu zvířat obsahuje několik ustanovení, která lze použít v případě, kdy dojde k napadení, zranění nebo usmrcení zvířete člověkem nebo zvířetem. V praxi nejčastěji dochází k napadení psa psem, níže uvedené však platí také v případě, kdy dojde k napadení jakéhokoliv druhu zvířete v lidské péči jiným zvířetem v lidské péči, nebo člověkem.

Napadení zvířete člověkem nebo zvířetem v řadě případů předchází:

- a) únik zvířete, nebo
- b) nevedení psa na vodítku, nebo
- c) kontakt psů vedených na vodítku.

Ad a) Napadení zvířete člověkem nebo zvířetem po úniku zvířete

Případ, kdy unikne **zvíře v zájmovém chovu**, a při úniku zraní jiné zvíře, nelze dle našeho názoru postihovat pouze jako přestupek podle § 13 odst. 1 zákona na ochranu zvířat. Nepostačuje tedy postihnout chovatele zvířete, které zranilo jiné zvíře, za to, že nezabezpečil své zvíře proti úniku.

Případ, kdy unikne **hospodářské zvíře**, a při úniku zraní jiné zvíře, nelze dle našeho názoru postihovat pouze jako přestupek podle § 11 odst. 2 zákona na ochranu zvířat. Nepostačuje tedy postihnout chovatele hospodářského zvířete, které zranilo jiné zvíře, za to, že nezabezpečil své zvíře proti úniku.

Chovatele, kterému uniklo zvíře a zranilo jiné zvíře, je třeba postihnout za nezabezpečení zvířete proti úniku a také za napadení druhého zvířete. Chovatel musí být postižen podle několika ustanovení zákona na ochranu zvířat.

V případě, kdy **zvíře v zájmovém chovu** při úniku zraní jiné zvíře, je chovatel podezřelý z porušení povinností uvedených v § 13 odst. 1 a zákazu týrání zvířat podle § 2 odst. 1 dále upraveného v § 4 odst. 1 (viz některé z níže uvedených písmen § 4 odst. 1) zákona na ochranu zvířat. Správní trest může být uložen podle § 27 odst. 2 písm. f) a § 27 odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat. Výši pokuty stanoví § 27 odst. 12 zákona na ochranu zvířat.

V případě, kdy **hospodářské zvíře** při úniku zraní jiné zvíře, je chovatel podezřelý z porušení povinností uvedených v § 11 odst. 2 a zákazu týrání zvířat podle § 2 odst. 1 dále upraveného v § 4 odst. 1 (viz některé z níže uvedených písmen § 4 odst. 1) zákona na ochranu zvířat. Správní trest může být uložen podle § 27a odst. 4 písm. e) a § 27a odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat. Výši pokuty stanoví § 27a odst. 20 zákona na ochranu zvířat.

Jako únik zvířete je třeba posuzovat případ vzdálení se zvířete ze sféry ovladatelnosti zvířete jeho chovatelem a kdy chovatel není schopen své zvíře ovládat a určovat jeho chování. Zranění jiného zvířete je třeba posuzovat jako další skutkovou podstatu.

Skutková podstata přestupku „neučinění opatření proti úniku zvířat“ v sobě nezahrnuje způsobení následku spočívajícího v napadení, zranění nebo usmrcení zvířete zvířetem nebo člověkem. K tomu blíže viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 8. 2014, čj. 2 As 72/2014 - 43, www.nssoud.cz¹ a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1509/2014⁹.

Ad b) Napadení zvířete zvířetem v důsledku nevedení psa na vodítku

Případ, kdy zvíře není vedeno na vodítku, přestože podle obecně závazné vyhlášky mělo být vedeno na vodítku, nelze postihovat pouze jako porušení dané obecně závazné vyhlášky.

Chovatele, který nevedl zvíře na vodítku, přestože mu to ukládala obecně závazná vyhláška, a v důsledku toho jeho zvíře napadlo, zranilo nebo usmrtilo jiné zvíře, lze

¹ Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 8. 2014, čj. 2 As 72/2014 - 43, www.nssoud.cz, citujeme:

„Skutková podstata přestupku je souhrn objektivních a subjektivních znaků, které odlišují jednotlivé druhy přestupků navzájem. Znaky skutkové podstaty jsou objekt, subjekt, objektivní stránka a subjektivní stránka. Objektem přestupku je zájem chráněný zákonem, proti němuž je protiprávní jednání pachatele přestupku namířeno, v tomto případě je jím zájem na ochraně zvířete chovaného v zájmovém chovu. Subjektem přestupku je pachatel, tedy osoba, která svým jednáním naplnila veškeré znaky přestupku.“ „Objektivní stránka přestupku je definována jako jednání pachatele, jeho následek a vztah příčinné souvislosti mezi tímto jednáním a následkem; v této věci tedy neučinění opatření proti úniku zvířete, únik zvířete a příčinná souvislost mezi těmito skutečnostmi.“ „Pokud jde o subjektivní stránku, tu představuje zavinění, přičemž k odpovědnosti za předmětný přestupek postačí zavinění nedbalostní. Ústavní soud konstantně judikuje, že zavinění „je vnitřní, psychický vztah pachatele k podstatným složkám trestného činu. (...) Zavinění se vztahuje na všechny skutečnosti, které jsou znakovou podstatou trestného činu, vyjma samotných znaků subjektivní stránky. Pokud by se zavinění k některé z požadovaných skutečností nevztahovalo, není dána subjektivní stránka trestného činu, neboť zavinění je obligatorním znakem skutkové podstaty“ (viz např. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 13. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 36/04). S ohledem na zachování jednoty výkladu a aplikace právního řádu se v rámci správního trestání uplatní identický výklad tohoto institutu, a proto lze tuto definici vztáhnout též na subjektivní stránku přestupku.“

postihnout za porušení obecně závazné vyhlášky (nevedení psa na vodítku) a také za napadení druhého zvířete.

Podrobněji k problematice úniku zvířat a nevedení psa na vodítku viz „Vyjádření k problematice postihu za únik zvířete v zájmovém chovu a nevedení psa na vodítku po novele zákona na ochranu zvířat proti týrání provedené zákonem č. 291/2009 Sb., č. j. 231/2010-17210, ze dne 4. 1. 2010“, které je k dispozici na internetových stránkách oddělení ochrany zvířat www.oz.mze.cz.

Ad c) Napadení zvířete zvířetem při kontaktu psů vedených na vodítku

V řadě případů dochází k napadení zvířete zvířetem ve chvíli, kdy se setkají nebo míjejí psi vedení na vodítku. Jestliže dojde k napadení psa vedeného na vodítku jiným psem vedeným na vodítku, nepřichází v takovém případě v úvahu postih chovatele za neučinění opatření proti úniku zvířete ani postih chovatele za nevedení psa na vodítku. Toto je nutné zdůraznit, neboť Ministerstvo zemědělství se ve své praxi opakovaně setkalo s chybnou snahou tyto případy postihovat jako únik zvířete, a to s odůvodněním, že chovatel nebyl schopen své zvíře ovládat a určovat jeho chování.

V případě, kdy dojde ke střetu a napadení dvou zvířat vedených na vodítku, je možné chovatele útočícího psa postihovat za napadení druhého zvířete.

III. Kompetence k projednávání případů napadení, zranění nebo usmrcení zvířete v lidské péči zvířetem v lidské péči nebo člověkem

Případy napadení, zranění nebo usmrcení zvířete zvířetem (např. psa psem) nebo člověkem projednává obecní úřad obce s rozšířenou působností. Toto platí v případě, kdy se jedná o přešupek (nikoliv o trestný čin).

Ustanovení § 28 odst. 2 zákona na ochranu zvířat upravuje kompetenci k projednávání přešupků takto: „Přešupky podle tohoto zákona projednává obecní úřad obce s rozšířenou působností, s výjimkou přešupků podle § 27 odst. 1 písm. q) a podle § 27a odst. 1 písm. n), které v prvním stupni projednává obec. Na území hlavního města Prahy projednávají přešupky podle tohoto zákona městské části hlavního města Prahy.“

V případech, kdy je projednáváno napadení zvířete zvířetem nebo člověkem podle zákona na ochranu zvířat, si musí obecní úřad obce s rozšířenou působností vždy vyžádat odborné vyjádření orgánů veterinární správy podle § 24a odst. 5 tohoto zákona. Pokud by toto odborné vyjádření nebylo vyžádáno, jednalo by se o zásadní vadu řízení.

IV. Ustanovení zákona na ochranu zvířat, podle kterých lze postihovat napadení, zranění nebo usmrcení zvířete zvířetem nebo člověkem

V případě, kdy zvíře nebo člověk napadne a zraní jiné zvíře, se jedná o podezření z porušení zákona na ochranu zvířat. Konkrétně se může dle dané situace a konkrétních podmínek případu jednat o porušení zákazu týrání zvířat podle § 2 odst. 1 dále upraveného v § 4 odst. 1 písm. b) nebo h) nebo j) nebo k) nebo m) nebo o), nebo § 5 odst. 1 nebo § 9 odst. 1 písm. b) bod 1 zákona na ochranu zvířat.

- § 4 odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat - za týrání se považuje vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům.
- § 4 odst. 1 písm. h) zákona na ochranu zvířat - za týrání se považuje používat podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat.

- § 4 odst. 1 písm. j) zákona na ochranu zvířat - za týrání se považuje vyvolávat bezdůvodně nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy.
- § 4 odst. 1 písm. k) zákona na ochranu zvířat - za týrání se považuje chovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení.
- § 4 odst. 1 písm. m) zákona na ochranu zvířat - za týrání se považuje zacházet se zvířetem, přepravovat je nebo je pohánět způsobem, který vyvolává nepřiměřenou bolest, utrpení nebo poškození zdraví anebo vede k jeho neúměrnému fyzickému vyčerpání.
- § 4 odst. 1 písm. o) zákona na ochranu zvířat - za týrání se považuje usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení.
- § 5 odst. 1 zákona na ochranu zvířat – nikdo nesmí bez důvodu usmrtit zvíře². Důvody k usmrcení zvířete uvádí § 5 odst. 2 zákona na ochranu zvířat. Podle § 3 písm. n) zákona na ochranu zvířat se usmrcením rozumí jakýkoliv zákrok nebo jednání, které způsobí smrt zvířete.
- § 9 odst. 1 písm. b) bod 1 zákona na ochranu zvířat (vztahuje se na hospodářská zvířata) - při chovu hospodářských zvířat je zakázáno chovat zvířata v tak velkých nebo v tak uspořádaných skupinách anebo v takových prostorách, ve kterých jim míra nebo četnost vzájemných útoků působí utrpení.

Zákon na ochranu zvířat brání zvířatům v jejich instinktivních a fyziologicky podmíněných aktivitách, pokud by tyto instinkty a aktivity měly působit týrání jiných zvířat. Viz např. § 4 odst. 1 písm. k) zákona na ochranu zvířat, podle kterého se za týrání považuje chovat zvířata tak, aby si vzájemně způsobovala utrpení. Porušení zákazu týrání zvířat v podobě naplnění legální definice týrání uvedené v § 4 odst. 1 písm. k) zákona na ochranu zvířat se vztahuje i na jednotlivá zvířata a není vázáno pouze na společný chov zvířat. O společném chovu zvířat se v tomto ustanovení nehovoří, toto ustanovení nelze vykládat takto nevhodně zužujícím způsobem.

V. Zavinění (úmysl, nedbalost), odpovědnost chovatele za zvíře

K postihu dle zákona na ochranu zvířat postačuje již zavinění z nedbalosti, není nutný úmysl. Lze tedy postihnout jak čin spáchaný úmyslně, tak z nedbalosti. Vychází to mimo jiné z § 1 odst. 1 zákona na ochranu zvířat, který hovoří o účelu tohoto zákona: „Účelem zákona je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.“

Ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, stanoví: „K odpovědnosti fyzické osoby za přestupek se vyžaduje zavinění. Postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.“

Co se týče právnických osob, ustanovení § 21 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, stanoví:

„(1) Právnická osoba za přestupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila.“

(2) Právnická osoba se nemůže odpovědnosti za přestupek zprostit, jestliže z její strany nebyla vykonávána povinná nebo potřebná kontrola nad fyzickou osobou, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž

² Úmyslné utýrání zvířete nebo způsobení dalších následků uvedených v trestním zákoníku je trestným činem. Řada případů usmrcení zvířete je ale také v praxi projednávána jako přestupek podle zákona na ochranu zvířat.

jednání je přičitatelné právnické osobě, nebo nebyla učiněna nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení přestupku.“

Co se týče podnikajících fyzických osob, ustanovení § 23 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, stanoví: „Na odpovědnost podnikající fyzické osoby za přestupek se použijí obdobně ustanovení § 20 a 21, s výjimkou § 20 odst. 1 a 2 a odst. 4 písm. a) a b).“

Považujeme za zcela chybný názor, že přestupku týrání zvířete nebo utýrání se může dopustit pouze osoba svým úmyslným (vědomým) jednáním. Chovatel je postižitelný také v případě, kdy jeho zvíře zraní nebo usmrtí jiné zvíře. Nelze se vyvinit z odpovědnosti za spáchání přestupku tvrzením, že skutku se dopustilo zvíře, nikoliv člověk. Zásadně nelze souhlasit s názorem, že za týrání se v případě napadení zvířete jiným zvířetem považuje pouze úmyslné porušení § 2 odst. 1 ve spojení s § 4 odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat, tedy úmyslně vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům. Takový zužující výklad nemá oporu v zákoně.

Pro konstatování krajské veterinární správy, zda zvíře bylo či nebylo týráno, je nerozhodné, zda došlo k úmyslnému poštvání zvířete či nikoliv. Upozorňujeme, že krajská veterinární správa má posoudit zdravotní stav zvířete a není oprávněna zabývat se zaviněním chovatele.

V případě, kdy by pes byl poštván na jiné zvíře, jednalo by se o zavinění chovatele ve formě úmyslu. Dále je řada případů, kdy se jedná o zavinění chovatele ve formě nedbalosti. Nedbalost chovatele zvířete spočívá v tom, že nezabránil svému zvířeti (nejčastěji psovi) v útoku na jiné zvíře. Ministerstvo zemědělství odmítá argument, že nelze dovodit deliktní odpovědnost chovatele za týrání napadeného zvířete, pokud neměl v dané situaci útočící zvíře ve své sféře ovladatelnosti.

V praxi jsou i případy, kdy se zavinění chovatele neprokáže (např. pes hlídající pozemek zraní psa, který na tento pozemek neoprávněně vnikne). Jsou tedy případy, kdy dojde k napadení zvířete zvířetem, ale nejsou naplněny znaky přestupku.

Je nutné zdůraznit, že zvíře není subjektem práv a povinností. Zvíře nemá deliktní způsobilost, tedy způsobilost dopustit se přestupku. Za chování zvířete je vždy odpovědný jeho chovatel. Pokud jedno zvíře napadne druhé zvíře, je za daný skutek postižitelný chovatel zvířete. Chovatel se nemůže vyvinit tvrzením, že „zvíře má vlastní hlavu“.

Podle nového občanského zákoníku zvíře není považováno za věc. Z ustanovení § 494 nového občanského zákoníku citujeme: „Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“ Nový občanský zákoník tedy zvířeti přiznává smysly, nikoliv rozum, vůli, rozhodování nebo deliktní způsobilost. To, že zvíře je nadáno smysly, neznamená, že odpovědnost za zvíře nenese jeho chovatel. Odpovědnost chovatele za zvíře plyne také z § 2933 až § 2935 nového občanského zákoníku, které upravují škodu způsobenou zvířetem.³

Nelze argumentovat tím, že instinktivní chování zvířete je do určité míry nepředvídatelné a je v podstatně objektivně nemožné zpětně vyšetřit, jakými instinkty byla zvířata v době incidentu vedena, tedy které zvíře a na základě jakého spouštěče konflikt vyvolalo a které zvíře se bránilo, popř. jak zvířata reagovala na další vzájemné podněty (štěkání, kopání, kousání). S tím, že je chování zvířete do určité míry nepředvídatelné, totiž musí chovatel zvířete počítat a přizpůsobit tomu své jednání.⁴

³ Je nutné rozlišovat veřejnoprávní odpovědnost pachatele za přestupek a soukromoprávní odpovědnost škůdce za škodu. U přestupkového řízení, v němž je posuzována veřejnoprávní odpovědnost pachatele za přestupek, se neuplatňuje zásada presumpce zavinění, nýbrž zásada presumpce neviny.

⁴ Nelze zcela opomíjet základní princip odpovědnosti v občanském zákoníku. Ustanovení § 2900 občanského zákoníku stanoví: „Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“. Obecná prevenční povinnost platí i pro chovatele psů.

V této souvislosti citujeme vyjádření Bc. Vladimíry Tiché, kynologa a mluvčí Českomoravské kynologické unie:

„Důvody, proč dochází k napadení psa psem, ovlivňuje celá řada faktorů. Mezi ty nedůležitější patří vzorce vrozeného chování psa a do značné míry pak přístup chovatele k jeho výchově nebo přesněji jeho schopnost vrozené chování psa ovlivnit. Neméně důležité pak je, jakým způsobem chovatel se psem v dospělosti zachází.

V etogramu psa se uvádí celá řada vrozených okruhů chování. Probíranou problematiku např. ovlivňuje chování sociální, chování sexuální, chování rodinné, chování obranné, chování potravinové nebo chování teritoriální. Na to jak moc či málo se vrozené chování promítá do budoucího života psa, má vliv celá řada věcí. Patří mezi ně způsob, jakým pes prožije ranou socializaci (věk cca 6 - 12 týdnů), jaké informace v tomto období získá a jak se naučí chovat ve smečce psí i lidské. Neméně důležitý je přístup chovatele k výchově psa. Určitou roli hraje temperament daného jedince, jeho příslušnost k plemeni a účel, ke kterému bylo plemeno vyšlechtěno. Psa ovlivňují i v průběhu života získané zkušenosti, např. napadení jiným psem, které může být spouštěcím impulsem pro budoucí nežádoucí chování.

Obecně platí, že zodpovědnost je vždy na chovateli. Ten by měl s možností nežádoucího chování psa počítat a tedy jej zabezpečit tak, aby k podobnému jednání neměl příležitost a tím případným problémům předejít.“

Otázkami odpovědnosti chovatele zvířete se např. opakovaně zabýval Nejvyšší soud.⁵

V případech, kdy zvíře zraní nebo usmrtí člověka, není zavinění chovatele zpravidla zpochybňováno a argumenty, že se jedná o instinktivní chování zvířete, se neobjevují.

Není přijatelný výklad, podle něhož by jeden chovatel měl absolutní právo na to, aby jeho zvíře útočilo bez postihu na jiná zvířata, a druhý chovatel, aby musel být srozuměn s tím, že je možné, že jeho zvíře bude kdykoliv napadeno, a případně usmrceno. Ve společnosti se obecně napadení nebo usmrcení zvířete v lidské péči jiným zvířetem v lidské péči (nejčastěji se jedná o střet psů) za běžné a v souladu se zákonem nepovažuje. Právo má vždy být odrazem toho, jak se k dané věci staví společnost, proto se také právo neustále vyvíjí.

Důležitý ve vztahu k ochraně zvířat je také čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Tento článek v odstavci 1 stanoví: „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.“ K právu vlastnit majetek patří také právo vlastnit zvířata. Dále Listina v článku 11 odstavci 2 stanoví: „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.“ Vlastnictví zvířete zavazuje k tomu, aby mu byla poskytována řádná péče

Chovatel psa je povinen učinit potřebná opatření k tomu, aby pes nemohl způsobit škodu. I když je občanský zákoník předpisem soukromého práva a zákon na ochranu zvířat je předpisem práva veřejného, je nutné vycházet z toho, že tyto předpisy jsou součástí právního řádu jako celku a oba předpisy jsou pro chovatele závazné.

⁵ Nejvyšší soud se např. v souvislosti s náhradou škody zabýval podle předchozí právní úpravy případem, kdy pes pokousal člověka, který byl na návštěvě v bytě, ve kterém byl pes chován. Z rozsudku spis. zn. 25 Cdo 3516/2007 citujeme: „Majitelé psa nedostáli své prevenční povinnosti, pokud své jednání nepřizpůsobili skutečnosti, že se v bytě nacházejí osoby, které pes příliš nezná a není na ně zvyklý, a spoléhali pouze na to, že pes je cvičený a nikdy dříve se neprojevil agresivním či nebezpečným způsobem; povinností majitelů bylo přizpůsobit své jednání dané situaci a chovat se obezřetně.“ Z tohoto rozsudku dále citujeme: „Vlastník či chovatel psa by měl předpokládat, že se pes může projevat nebezpečným a neočekávaným způsobem, a měl by být v každé situaci připraven i nepřiměřenou reakci zvířete zvládnout, neboť jeho povinností je zajistit psa takovým způsobem, aby byla zabezpečena ochrana okolí, zejména ostatních osob. Rozhodne-li se totiž někdo k chovu zvířete, je nezbytné, aby se seznámil se vším, co s chovem souvisí, a v rámci plnění zákonem stanovené prevenční povinnosti musí být v každém okamžiku připraven předcházet možné škodě zvířetem způsobené. Obsah prevenční povinnosti přitom úzce souvisí s konkrétními okolnostmi, zejména s místem, kde se chovatel se zvířetem nachází, neboť pobytem na místě, kde přímo nehrozí vznik škody na zdraví či majetku třetích osob, nebo na místě, kde okolnosti (např. zvýšený pohyb osob) riziko vzniku škody podstatně zvyšují, jsou na chovatele z hlediska předcházení vzniku škody kladeny rozdílné nároky (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3117/2006, 25 Cdo 2432/2008, publikovaný v sešitu č. 1 časopisu Soudní judikatura, ročník 2009, pod poř. č. 2).“

a přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb. Zvíře nesmí být týráno a také nesmí být prostřednictvím zvířete týrána jiná zvířata, a to ať úmyslně nebo z nedbalosti.

Upozorňujeme, že pachatelem přestupku není vždy automaticky ten chovatel zvířete, jehož zvíře vyšlo ze střetu vítězně, ani chovatel, jehož zvíře usmrtilo druhé zvíře. Ministerstvo zemědělství se ve své praxi opakovaně setkalo s případy, kdy menší pes vyprovokoval souboj s větším psem, a pak došlo k usmrcení menšího psa. V takovém případě nelze automaticky tvrdit, že pachatelem je chovatel většího psa a poškozeným chovatel menšího psa.

V případě psa je nutné zabývat se dále otázkou, zda:

- byl pes zabezpečen proti úniku podle § 13 odst. 1 zákona na ochranu zvířat,
- obecně závazná vyhláška obce stanoví povinnost vést psa na vodítku, nebo povinnost, aby pes byl opatřen náhubkem, a zda byla tato povinnost dodržena,
- zda poškozený nebo jeho pes k napadení a pokousání sám nepřispěl svým chováním (napadení psa, provokování psa, nedovolený pohyb na oploceném pozemku hlídaném psem).

VI. Náležitosti odborného vyjádření krajské veterinární správy v případě napadení, zranění nebo usmrcení zvířete jiným zvířetem v lidské péči

Ustanovení § 24a odst. 5 zákona na ochranu zvířat stanoví: „Obecní úřad obce s rozšířenou působností si vyžádá v řízení o přestupku odborné vyjádření orgánů veterinární správy, které je pro toto řízení závazné. Je-li řízení zahájeno z podnětu orgánu veterinární správy a součástí podnětu je i odborné vyjádření, další odborné vyjádření se nevyžaduje. Odborné vyjádření se rovněž nevyžaduje v řízení o přestupku spočívajícím v porušení povinnosti učinit opatření proti úniku zvířete.“

V praxi se objevily názory, že krajské veterinární správy nemohou vydávat v případě napadení zvířete jiným zvířetem v lidské péči odborné vyjádření, protože nemohou splnit všechny náležitosti stanovené ve „Výkladu k problematice odborného vyjádření orgánu veterinární správy podle § 24a odst. 5 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů“, ze dne 21. 5. 2010, a protože pracovník krajské veterinární správy nebyl přítomen střetu zvířat. Z tohoto důvodu v následujícím textu Ministerstvo zemědělství zužuje obsahové náležitosti odborného vyjádření v případě napadení zvířete jiným zvířetem v lidské péči tak, aby krajské veterinární správy neměly problém toto odborné vyjádření vypracovat.

Odborné vyjádření orgánů veterinární správy musí vždy splňovat obsahové požadavky stanovené v § 149 odst. 2 správního řádu. Toto ustanovení je účinné od 1. 1. 2018 a uvádí: „Závazné stanovisko obsahuje závaznou část a odůvodnění. V závazné části dotčený orgán uvede řešení otázky, která je předmětem závazného stanoviska, ustanovení zákona, které zmocňuje k jeho vydání a další ustanovení právních předpisů, na kterých je obsah závazné části založen. V odůvodnění uvede důvody, o které se opírá obsah závazné části závazného stanoviska, podklady pro jeho vydání a úvahy, kterými se řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, na kterých je obsah závazné části založen.“

Zákon na ochranu zvířat nestanoví obsahové náležitosti odborného vyjádření orgánu veterinární správy (závazného stanoviska). Výkladem lze však dovodit, že **odborné vyjádření orgánu veterinární správy by mělo** dle okolností konkrétního případu, pokud se jedná o napadení zvířete jiným zvířetem v lidské péči, **obsahovat zejména:**

- označení dotčeného orgánu podle § 149 správního řádu (krajská veterinární správa), označení kontrolované osoby (identifikační údaje), místo a čas provedení kontroly, kontrola je prováděna podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád),

- podle § 149 odst. 2 správního řádu **závaznou část a odůvodnění**.

V závazné části dotčený orgán (v tomto případě krajská veterinární správa) uvede:

- řešení otázky, která je předmětem závazného stanoviska (zda se v daném případě jednalo o týrání zvířat nebo nikoliv),
- ustanovení zákona, které zmocňuje k jeho vydání [v tomto případě § 22 odst. 1 písm. f) a § 24a odst. 5 zákona na ochranu zvířat] a
- další ustanovení právních předpisů, na kterých je obsah závazné části založen (nejčastěji některé z ustanovení zákona na ochranu zvířat uvedených v části IV tohoto vyjádření).

V odůvodnění uvede:

- důvody, o které se opírá obsah závazné části závazného stanoviska,
- podklady pro jeho vydání a
- úvahy, kterými se řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, na kterých je obsah závazné části založen,

V odůvodnění by měl být z hlediska ochrany zvířat zejména uveden:

- popis zvířete (druh, popřípadě plemeno, pohlaví, stáří, barva, zda je zvíře označeno tetováním, čipem, ušní známkou nebo jinak),
- popis kondice a zdravotního stavu zvířete, popis zranění zvířete – především konstatování, zda zranění odpovídá útoku jiného zvířete, nebo též uvedení dalších podkladů, jimiž je možné doložit utrpení zvířete (lékařská zpráva, výsledek pitvy nebo laboratorního vyšetření, apod.),
- popis okolností případu, které byly zjištěny krajskou veterinární správou (pokud byly zjištěny),
- označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá, pokud jsou takové doklady nebo materiály k dispozici.

Do odborného vyjádření by se neměly opisovat skutečnosti zjištěné jiným orgánem, např. Policií ČR. Záznam o podání vysvětlení nelze použít jako důkazní prostředek (§ 137 odst. 4 správního řádu)⁶.

VII. Posuzování spisového materiálu krajskou veterinární správou a výkon dozoru

Krajská veterinární správa by neměla při zpracování odborného vyjádření posuzovat pouze doručený spisový materiál. Hodnocení spisového materiálu po formální či právní stránce není úkolem krajské veterinární správy, neboť krajská veterinární správa není orgánem, který vede správní řízení o uložení správního trestu podle zákona na ochranu zvířat. V některých případech, zejména v případech, kdy v důsledku střetu zvířat došlo k usmrcení některého ze zvířat, může však být vyjádření ke spisovému materiálu jediným

⁶ Citujeme rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 1856:

„Právní věty - Rozhodnutí č: 1856

Správní trestání: důkazní prostředky; úřední záznam Správní řízení: nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení

I. Úřední záznam o tom, že byl spáchán přestupek a kdo je z jeho spáchání podezřelý, poskytuje správnímu orgánu pouze předběžnou informaci o věci; nelze jej však považovat za důkazní prostředek (§ 51 odst. 1 správního řádu z roku 2004). K dokazování průběhu událostí popsaných v úředním záznamu slouží mj. svědecký výslech osoby, která úřední záznam pořídila, nikoli tento záznam sám.

II. Obviněný z přestupku může uplatňovat nové skutečnosti a navrhnout nové důkazy (§ 73 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích) i v odvolání; omezení stanovené v § 82 odst. 4 správního řádu z roku 2004 na řízení o přestupku nedopadá.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 01. 2009, čj. 1 As 96/2008 - 115)

způsobem, jak odborné vyjádření vyhotovit. Nicméně zpracování odborného vyjádření pouze na základě spisového materiálu by nemělo být pravidlem.

Krajské veterinární správy totiž především podle § 22 odst. 1 písm. a) zákona na ochranu zvířat vykonávají dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám. Při výkonu dozoru se nejedná o to, že by krajská veterinární správa musela kontrolovat místo, kde došlo ke střetu zvířat, protože ve většině případů se již na místě střetu nedá nic zjistit. Krajská veterinární správa by měla, pokud je to možné, zkontrolovat a zhodnotit zdravotní stav zvířat, která se střetu účastnila.

V případě odborného vyjádření podle zákona na ochranu zvířat je správním orgánem, který vede řízení, obecní úřad obce s rozšířenou působností, a správním orgánem, který je dotčeným orgánem, je krajská veterinární správa. Z § 136 správního řádu citujeme:

„(3) Dotčené orgány poskytují správnímu orgánu, který vede řízení, všechny informace důležité pro řízení, nebude-li tím porušena povinnost podle zvláštního zákona.

(4) Dotčené orgány mají v souvislosti s posouzením otázky, zda zahájit řízení, s probíhajícím řízením nebo s výkonem dozoru právo nahlížet do spisu a právo obdržet kopii materiálů tvořících součást spisu, jsou-li pro výkon jejich působnosti podstatné. K ostatním podkladům pro vydání rozhodnutí se dotčené orgány vyjadřují, je-li to třeba k plnění jejich úkolů nebo jestliže si to vyhradily. Dotčené orgány mají právo podat podnět k zahájení přezkumného řízení.“

VIII. Právní hodnocení případu prováděné krajskou veterinární správou

Krajská veterinární správa je odborným orgánem ochrany zvířat, který vypracovává odborné vyjádření [§ 22 odst. 1 písm. f) zákona na ochranu zvířat]. Obecním úřadům obcí s rozšířenou působností náleží kompetence k provádění řízení o přestupcích na úseku ochrany zvířat proti týrání (§ 28 odst. 2 zákona na ochranu zvířat).

Z výše uvedeného vyplývá, že krajská veterinární správa je příslušná k posouzení zdravotního stavu zvířete. Skutečnost, zda chovatel své zvíře na jiné zvíře pošťval, tedy jednal úmyslně, případně zda se jednalo o nedbalost, nebo zda vůbec zavinění chovatele ve formě úmyslu nebo nedbalosti v konkrétním případě existuje, je na prokázání orgánu, který vede řízení o přestupku, nikoliv na posouzení krajské veterinární správy. Krajské veterinární správě tedy nepřísluší posuzovat zavinění (úmysl nebo nedbalost) a na základě toho zhodnotit, zda odborné vyjádření vydá či nikoliv, popřípadě v jaké formě. Krajská veterinární správa nemůže zastupovat úlohu orgánu, který provádí správní řízení o přestupcích na úseku ochrany zvířat proti týrání. K tomu nemá krajská veterinární správa v zákoně na ochranu zvířat kompetenci a ani dostatek podkladů. Krajská veterinární správa neprovádí a nemůže provádět výslechy svědků ani další důkazy, nemůže tedy mít dostatek informací k tomu, aby posuzovala zavinění chovatele.

V souladu s § 149 odst. 2 správního řádu musí závazné stanovisko od 1. 1. 2018 obsahovat kromě jiného ustanovení zákona, které zmocňuje k jeho vydání a další ustanovení právních předpisů, na kterých je obsah závazné části založen. Toto se nepovažuje za právní hodnocení uvedené níže.

Z judikatury v této oblasti vyplývá, že k právnímu hodnocení případu krajskou veterinární správou není obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen přihlížet. Právní hodnocení případu provedené krajskou veterinární správou není pro obecní úřad obce s rozšířenou působností závazné, závazné je odborné hodnocení krajské veterinární správy, zda se v daném případě jednalo o týrání zvířat nebo nikoliv. Toto odborné hodnocení se nesmí opírat jen a pouze o právní kvalifikaci případu. V odborném vyjádření nepostačuje uvést např. větu: „Chovatel se dopustil týrání zvířete tím, že porušil § 4 odst. 1 písm. j) a k) zákona na ochranu zvířat.“

Citujeme právní větu Nejvyššího správního soudu: „O tom, zda byl spáchán přestupek týrání zvířat ve smyslu § 4 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, rozhoduje příslušný správní orgán v přestupkovém řízení, nikoli orgán veterinární správy. Ten totiž v takovýchto případech pouze vydává závazné stanovisko ve smyslu § 149 správního řádu z roku 2004, které není samostatným rozhodnutím ve správním řízení. Účelem závazného stanoviska je toliko podat odborné závěry k projednávané věci, v daném případě to, zda se jednalo o týrání zvířat, či nikoliv. Právní hodnocení přestupkové věci do něj však nepatří, a proto obsahuje-li je, jako by nebylo. (Podle rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16.08.2011, čj. 51 A 21/2010 – 49)“.

IX. Postup obecního úřadu obce s rozšířenou působností v případě nesouhlasu s odborným vyjádřením krajské veterinární správy

Ministerstvo zemědělství se opakovaně setkalo s případy, kdy obecní úřad obce s rozšířenou působností nesouhlasí se závěrem krajské veterinární správy, že napadení, zranění nebo usmrcení zvířete zvířetem není porušením právních předpisů.

Při řešení rozporů ohledně odborného vyjádření se postupuje podle ustanovení § 136 odst. 6 správního řádu: „Při řešení rozporů mezi správním orgánem, který vede řízení, a správními orgány, které jsou dotčenými orgány, jakož i mezi dotčenými orgány navzájem, týkajících se řešení otázky, jež je předmětem rozhodování, se postupuje přiměřeně podle ustanovení o řešení sporů o příslušnost s tím, že v případě bezvýslednosti dohodovacího řízení musí být zpráva o jeho průběhu spolu s návrhy jednotlivých ústředních správních úřadů ústředním správním úřadem, na jehož návrh bylo dohodovací řízení zahájeno, bez zbytečného odkladu předložena k řešení vládě. Ustanovení tohoto odstavce se nepoužije na řešení rozporů s územními samosprávnými celky, jestliže se věc týká práva územního samosprávného celku na samosprávu. Ustanovení § 133 odst. 6 platí obdobně.“ Jak již bylo uvedeno výše, v případě odborného vyjádření podle zákona na ochranu zvířat je správním orgánem, který vede řízení, obecní úřad obce s rozšířenou působností, a správním orgánem, který je dotčeným orgánem, je krajská veterinární správa.

Uvedené ustanovení však nelze vykládat tak, že by obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností příslušelo posuzování zdravotního stavu zvířete. Podle § 8 odst. 2 správního řádu platí: „Správní orgány vzájemně spolupracují v zájmu dobré správy.“

X. Náhrada škody v případě napadení, zranění nebo usmrcení zvířete

Právní předpisy na úseku ochrany zvířat proti týrání se otázkami náhrady škody v případě zranění nebo usmrcení zvířete výslovně nezabývají. V takovém případě se postupuje podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Viz například § 70, § 89 a další tohoto zákona⁷.

⁷ „§ 70 Poškozený

(1) Správní orgán bezodkladně vyrozumí o možnosti uplatnit nárok na náhradu škody nebo uplatnit nárok na vydání bezdůvodného obohacení a o nařízeném ústním jednání osobu, které byla spácháním přestupku způsobena škoda nebo na jejíž úkor se obviněný spácháním přestupku obohatil, pokud je mu tato osoba známa. Současně tuto osobu poučí, že nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení může uplatnit nejpozději při prvním ústním jednání nebo v jiné lhůtě, kterou jí určí. Pokud by vyrozumění osoby podle věty první bylo spojeno s neúměrnými obtížemi nebo náklady, doručí je správní orgán veřejnou vyhláškou; ustanovení § 66 se nepoužije.

(2) Osoba, které byla spácháním přestupku způsobena škoda nebo na jejíž úkor se obviněný spácháním přestupku bezdůvodně obohatil, se stává poškozeným uplatněním nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Nárok na náhradu škody nebo nárok na vydání bezdůvodného obohacení může uplatnit u správního orgánu nejpozději při prvním ústním jednání nebo ve lhůtě určené správním orgánem, nekoná-li se ústní jednání, nebylo-li již o tomto nároku rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném řízení, nebo pokud takové řízení neprobíhá. Jestliže osoba, které byla spácháním přestupku způsobena škoda nebo na jejíž úkor se obviněný spácháním přestupku bezdůvodně obohatil, uplatnila nárok na náhradu této škody nebo nárok na vydání takového bezdůvodného obohacení v předcházejícím trestním řízení o totožném skutku, stává se poškozeným zahájením řízení.

Nárok na vzniklou škodu lze uplatnit rovněž občanskoprávní cestou. Viz např. § 2970 nového občanského zákoníku⁸.

XI. Ustanovení trestního zákoníku, podle kterých lze postihovat napadení, zranění nebo usmrcení zvířete

Týrání, poškození zdraví zvířete nebo jeho utýrání není vždy posuzováno pouze jako přešupek podle zákona na ochranu zvířat, ale může být také trestným činem, pokud jsou naplněny všechny znaky trestného činu.

V důsledku napadení zvířete může dojít jednak k úmyslnému nebo nedbalostnímu týrání zvířete nebo může dojít k jeho utýrání. Utýráním je podle § 3 písm. s) zákona na ochranu zvířat přivození smrti zvířete v důsledku bolestivého anebo jinou trýzeň zvířeti působícího jednání člověka, které zvíře přežije, ale které má za následek nutnost jeho utracení pro následky z utrpení, anebo usmrcení zvířete zakázanými metodami. Tyto metody jsou uvedeny v § 5 odst. 5 a § 14 odst. 1 zákona na ochranu zvířat. Jedná se např. o ubodání, udušení, utopení a další postupy vyvolávající nepřiměřenou bolest. Pokud tedy zvíře druhé zvíře při útoku neusmrtí, ale způsobí mu taková zranění, že je nutné druhé zvíře následně utratit, je nutné i takový případ posuzovat jako týrání zvířete.

Pokud chovatel úmyslně pošve své zvíře na druhé zvíře, a dojde k usmrcení druhého zvířete, lze takový čin posuzovat také jako trestný čin „Týrání zvířat“ podle § 302 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“). Tohoto trestného činu se dopustí také osoba, která sama napadne zvíře a způsobí následky uvedené v trestním

(3) Pokud osoba uplatní nárok na náhradu škody způsobené spácháním přešupeku nebo nárok na vydání bezdůvodného obohacení, kterým se obviněný spácháním přešupeku obohatil na její úkor, a o takovém nároku již bylo rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném řízení nebo pokud takové řízení probíhá, správní orgán ji vyrozumí o nemožnosti rozhodovat o náhradě této škody nebo o vydání takového bezdůvodného obohacení; pokud občanskoprávní nebo jiné řízení o náhradě škody způsobené přešupekem nebo o vydání bezdůvodného obohacení probíhá, vyrozumí osobu také o výsledku řízení o přešupeku.“

„§ 89

Řízení o náhradě škody a o vydání bezdůvodného obohacení

(1) Správní orgán působí na obviněného, aby dobrovolně nahradil škodu způsobenou spácháním přešupeku nebo vydal bezdůvodné obohacení získané na úkor poškozeného spácháním přešupeku, pokud takový nárok poškozený uplatnil v řízení o přešupeku nebo v předcházejícím trestním řízení.

(2) Správní orgán uloží obviněnému povinnost nahradit poškozenému škodu, jestliže byla tato škoda způsobena spácháním přešupeku, nebyla obviněným dobrovolně nahrazena a její výše byla spolehlivě zjištěna; jinak poškozenému nárok na náhradu škody nepřizná a odkáže ho s jeho nárokem na soud nebo jiný orgán veřejné moci. Obdobně postupuje rovněž v případě, kdy by zjišťování škody vedlo ke značným průtahům v řízení.

(3) Náhradu škody lze přiznat též pouze v části uplatněného nároku; ve zbytku správní orgán nárok na náhradu škody poškozenému nepřizná a odkáže ho na soud nebo jiný orgán veřejné moci.

(4) Pokud byla škoda nahrazena, správní orgán vyrozumí poškozeného o nemožnosti rozhodovat o jím uplatněném nároku.

(5) Pokud poškozený uplatní nárok na náhradu škody opožděně, správní orgán jej usnesením odkáže na soud nebo jiný orgán veřejné moci a vyrozumí o výsledku řízení o přešupeku.

(6) Při rozhodování o nároku na vydání bezdůvodného obohacení získaného spácháním přešupeku na úkor poškozeného se obdobně použijí odstavce 2 až 5.“

Ustanovení § 80 odst. 3 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupeky a řízení o nich, uvádí: „Správní orgán může naříditi ústní jednání na požádání poškozeného, je-li to třeba k rozhodnutí o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení. O právu žádat naříditi ústní jednání musí být poškozený poučen. O zamítnutí návrhu poškozeného na naříditi ústní jednání se rozhodne usnesením, které se oznamuje pouze poškozenému.“

Ustanovení § 90 odst. 2 písm. b) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupeky a řízení o nich, stanoví, že příkazem nelze rozhodnout o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení.

⁸

§ 2970 nového občanského zákoníku
Náhrada při poranění zvířete

Při poranění zvířete nahradí škůdce účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu. Náklady spojené s péčí o zdraví nejsou neúčelné, i když podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.

zákoníku. Trestný čin „Týrání zvířat“ podle § 302 trestního zákoníku lze spáchat pouze úmyslně.

V některých případech může přicházet v úvahu také spáchání trestného činu, který souvisí se zvířaty, z nedbalosti. Trestní zákoník upravuje v § 303 trestný čin „Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti“.

Ustanovení § 134 trestního zákoníku uvádí: „Věcí se rozumí i ovladatelná přírodní síla. Ustanovení o věcech se vztahují i na živá zvířata a zpracované oddělené části lidského těla, nevyplývá-li z jednotlivých ustanovení trestního zákona něco jiného.“

Zvíře lze považovat za věc, která byla užita ke spáchání přestupku nebo trestného činu. Pokud někdo nezabezpečí zvíře proti úniku a toto zvíře zraní jiné zvíře, lze říci, že pachatel nezabránil své věci (zvířeti), aby poškodila zákonem chráněné zájmy a tedy úmyslně či z nedbalosti svou věcí (zvířetem) porušil zákon. Zvíře lze také v určitých případech považovat za zbraň ve smyslu § 118 trestního zákoníku. Zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.

XII. K problematice týrání zvířat a poškozování cizí věci

Preambule zákona na ochranu zvířat uvádí: „Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.“ Tato preambule přiznává zvířeti specifické postavení, postavení živého tvora, kterého je třeba chránit, respektovat jeho potřeby a věnovat mu pozornost. Jak již bylo řečeno výše, podle nového občanského zákoníku zvíře není považováno za věc.

V případě, kdy je zvíře poškozeno na zdraví (je týráno), je nutno přednostně aplikovat předpisy na úseku ochrany zvířat proti týrání. Úprava obsažená v zákoně na ochranu zvířat je speciální úpravou ve vztahu k předpisům, které se zabývají ochranou věcí, majetku a vlastnických práv.

Ve většině případů nelze podle ustanovení § 8 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, které upravuje přestupky proti majetku, postihovat „zničení nebo poškození“ zvířete. Ve většině případů rovněž nelze řešit případy týrání zvířat jako trestný čin „Poškození cizí věci“ podle ustanovení § 228 trestního zákoníku. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.

Pokud k poškození zvířete dojde, jedná se o narušení jeho tělesné integrity, tedy o týrání zvířete, které je postihováno podle zákona na ochranu zvířat, popřípadě podle trestního zákoníku. Rovněž zničení věci, tedy usmrcení zvířete, je nutno postihovat podle zákona na ochranu zvířat nebo podle trestního zákoníku (§ 302 trestný čin „Týrání zvířat“). Zákon na ochranu zvířat v § 5 odst. 1 zakazuje bez důvodu usmrtit zvíře. Usmrcení zvířete s úmyslem způsobit škodu na cizím majetku je nutno posuzovat jako usmrcení zvířete bez důvodu.

Jestliže dojde k usmrcení zvířete, je třeba nejprve posoudit, zda se jednalo o týrání zvířete či nikoliv. Pouze v případě, kdy by bylo zjištěno, že došlo k usmrcení zvířete, ale nejednalo se o týrání zvířete, je možné použít předpisy upravující ochranu věcí a majetku (ochranu vlastnického práva). O takový výjimečný případ by se mohlo jednat, pokud by došlo k usmrcení zvířete, a toto usmrcení by nebylo provedeno bez důvodu a nebylo by provedeno zakázanými metodami, přesto by došlo k zásahu do vlastnického práva chovatele ke zvířeti.

XIII. K případu napadení člověka psem nebo jiným zvířetem

Orgány ochrany zvířat neukládají správní tresty za napadení, zranění nebo usmrcení

člověka zvířetem.

Účelem zákona na ochranu zvířat je chránit zvířata. Některá ustanovení tohoto zákona zajišťují i ochranu života a zdraví lidí. Zákon na ochranu zvířat stanoví povinnost zabezpečit zvířata proti úniku, v jehož důsledku by mohla ohrozit člověka. Dále tento zákon zakazuje vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku. Důvodem k usmrcení zvířete podle § 5 odst. 2 písm. c) zákona na ochranu zvířat je bezprostřední ohrožení člověka zvířetem. Zvíře je možné usmrtit podle této ustanovení pouze v případě, kdy útok právě probíhá nebo trvá. Není možné na základě tohoto ustanovení usmrtit zvíře, které v minulosti poranilo člověka.

Ochrana zdraví a života lidí při nakládání se zvířaty je ale zabezpečena především jinými právními předpisy. Viz trestní zákoník, zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat.

Pokud dojde k napadení člověka psem, je nutné zabývat se otázkou, zda byl pes zabezpečen proti úniku podle § 13 odst. 1 zákona na ochranu zvířat, popřípadě zda obecně závazná vyhláška obce stanoví povinnost vést psa na vodítku, nebo povinnost, aby pes byl opatřen náhubkem, a zda byla tato povinnost dodržena. Je třeba zabývat se také otázkou, zda došlo k porušení § 2 odst. 1 v souvislosti s § 4 odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat, tedy, zda byl pes vychováván, cvičen nebo účelově používán k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům. Roli může hrát také to, zda postižený k napadení a pokousání sám přispěl svým chováním (napadení psa, provokování psa, nedovolený pohyb na oploceném pozemku hlídaném psem).

Pokud dojde k napadení, zranění a pokousání člověka zvířetem v lidské péči, lze takový čin posuzovat jako přestupek proti občanskému soužití [§ 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích], nebo jako trestný čin.

Zvíře může sloužit nebo v důsledku jeho úniku může dojít ke spáchání trestného činu proti zdraví (ublížení na zdraví) podle § 145 až § 148 trestního zákoníku (úmyslné ublížení na zdraví a ublížení na zdraví z nedbalosti), nebo k trestnému činu „Vraždy“ podle § 140 trestního zákoníku. Příkladem může být situace, kdy chovatel úmyslně poštvе svého psa na jinou osobu a zvíře jí způsobí újmu na zdraví ve smyslu trestního zákoníku. Trestnými činy se zabývá Policie České republiky.

Nejvyšší soud se ve svém usnesení ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1509/2014 zabýval povinností majitele psa – obecnou prevenční povinností a povinností podle zvláštního právního předpisu.⁹ Také z tohoto usnesení lze dovodit, že v případě úniku zvířete

⁹ Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1509/2014 citujeme:

„V případě takto vymezeného nedbalostního jednání obviněného není rozhodující, že právní předpis neurčuje podmínky pro zabezpečení zvířete proti úniku, neboť je to chovatel, kdo odpovídá za škodu, kterou zvíře uniklé na veřejnost způsobilo, a to bez ohledu na to, jakou formu prevenčního opatření směřujícího k náležitému dozoru nad svým zvířetem zvolil (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 972/2003, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2004, seš. 29 pod č. C 2565). Rovněž zákon ani jiný obecně závazný právní předpis nestanoví konkrétní podmínky, za nichž je chovatel povinen pečovat o psa tak, aby nedošlo ke škodám. Forma opatření proti úniku psa záleží jen na jeho chovateli, přičemž žádný právní předpis neurčuje, jak má být pes zajištěn (uvázan, umístěn v boudě, v oplocení atd.). Je proto na každém chovateli, jak v rámci své péče o psa zajistí, aby bylo zabráněno či zamezeno v možnosti jeho úniku a vzniku újmy jinému. V případě, že chovatel přenechá, byť zčásti, své povinnosti vůči chovanému psu jiným osobám, aniž by určil, jak mají při zajištění bezpečnosti postupovat, a tyto osoby neučiní vše potřebné, aby pes neunikl z prostor, které mu jsou vymezeny, a pes se dostane bez dozoru do volného prostranství, kde jinému způsobí újmu na zdraví, jde o případ porušení obecné prevenční povinnosti, v důsledku níž vzniká odpovědnost za škodu ve smyslu § 420 a § 415 obč. zák. Při způsobení újmy na zdraví, ke které je dáno zavinění obviněného, nastupuje rovněž trestněprávní odpovědnost podle norem trestního práva. Jestliže soudy v jednání obviněného spatřovaly porušení obecné prevenční povinnosti zakotvené v § 415 obč. zák., v jehož důsledku vznikl škodlivý následek relevantní z hlediska norem trestního práva, rozhodly zcela v souladu s citovanými pravidly i s platnou civilně právní i trestně právní judikaturou, podle níž obsah prevenční povinnosti úzce souvisí s konkrétními okolnostmi, zejména místem, kde se chovatel a zvíře nacházejí.

S ohledem na tato kritéria není pro uplatnění odpovědnosti za vzniklou újmu způsobenou psem, jehož majitel neučinil všechna nezbytná opatření k tomu, aby se pes volně nepohyboval po veřejném prostranství, bez dalšího rozhodné speciální ustanovení § 13 odst. 1 zák. č. 246/1992 Sb., podle něhož je každý povinen zabezpečit zvířeti v zájmovém chovu přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení

se následek v podobě zranění řeší jako samostatná skutková podstata, a nikoliv jako součást skutkové podstaty spočívající v neučinění opatření proti úniku zvířat.

XIV. Dosavadní výklady Ministerstva zemědělství k uvedené problematice

Tento výklad doplňuje a nahrazuje „Vyjádření k případu napadení, zranění nebo usmrcení zvířete jiným zvířetem nebo člověkem a k případu napadení, zranění nebo usmrcení člověka zvířetem“ ze dne 10. 12. 2010 (vyjádření upřesňovalo Vyjádření Ústřední komise pro ochranu zvířat k případu napadení, zranění nebo usmrcení psa jiným psem nebo člověkem a k případu napadení, zranění nebo usmrcení člověka psem ze dne 24. 7. 2007).

Tento výklad doplňuje „Výklad k problematice odborného vyjádření orgánu veterinární správy podle § 24a odst. 5 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů“, ze dne 21. 5. 2010.

Toto vyjádření Ministerstva zemědělství není právně závazné a Ministerstvo zemědělství jej vydalo s vědomím, že výklad právních předpisů je v České republice oprávněn provádět pouze soud. Vyjadřuje však odborný názor Ministerstva zemědělství na tuto problematiku, a to podle právního stavu ke dni jeho zpracování.

Ing. Jiří Hojer
ředitel odboru

nebo poškození zdraví zvířete, a učinit opatření proti úniku zvířat. Ze smyslu uvedeného zákona a dikce předmětného ustanovení je zřejmé, že toto primárně nesměhuje k ochraně třetích osob (jejich zdraví, majetku, atd.) před škodou způsobenou uniklým zvířetem, nýbrž slouží především k ochraně zvířete samotného, aniž by současně citované předpokládalo vznik škody. Chovateli se zde ukládá, aby mimo jiná opatření „učinil opatření proti úniku zvířat“, což znamená nepochybně širokou škálu opatření, jež obecně vedou k tomu, aby „zvíře neuniklo“, tj. samovolně neopustilo prostor, jež je k jeho chovu vymezen. Ustanovení § 13 odst. 1 zák. č. 246/1992 Sb. neřeší otázku odpovědnosti za škodu tak, jako je tomu v ustanovení § 420 obč. zák. (viz k tomu např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 8. 2014 sp. zn. As 72/2014) a není ani hlavním ustanovením, z něhož by bylo možno dovozovat ochranu lidí před obtěžováním ze strany zvířat (srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1222/2009).

Vzhledem k tomu že žádný právní předpis neurčuje podmínky pro zabezpečení zvířete v zájmovém chovu, tj. i psa proti úniku, když i v § 13 odst. 1 zák. č. 246/1992 Sb. je uvedena povinnost stanovena pouze obecně, bylo možné správně v daném případě s ohledem na skutkové okolnosti, jak byly výše popsány, odpovědnost obviněného za způsobenou těžkou újmu dovozovat z nesplnění obecné prevenční povinnosti podle § 415 obč. zák., a nikoliv pouze z § 13 odst. 1 zák. č. 246/1992 Sb., jak se domáhal obviněný.

V daném případě bylo objasněno, že kotec, v němž obviněný pes M. choval, byl pro jeho chov dostatečný a konstrukce i zajištění, pokud v něm byl pes zavřen, odpovídal zřejmě požadavkům vymezeným v § 13 odst. 1 zák. č. 246/1992 Sb., protože bylo prokázáno, že pes z něho nemohl uniknout sám (např. překonáním bariéry, podhrabáním se apod.). Odpovědnost za vzniklou újmu zde spočívala v tom, že jako chovatel neučinil vše potřebného k tomu, aby předešel možnosti způsobení újmy na zdraví, do čehož spadá i to, mít nad vypouštěním psa dohled, a neumožnit bez dalšího jiným osobám, aby psa, pouštěly bez vědomí a kontroly obviněného nad jeho pohybem. A to tím spíše, když se v minulosti jako nebezpečný projevil, obviněný umožnil tohoto psa pouštět do volného prostranství. Jde tedy o odpovědnost na základě obecné prevenční povinnosti podle ustanovení § 415 obč. zák., protože pro uvedené situace není konkrétní právní úprava vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje. Tento závěr koresponduje i s tím, že **odpovědnost chovatele za škodu způsobenou chovaným zvířetem je třeba posoudit podle § 415 a § 420 obč. zák., a to z hlediska potřebného dozoru nad chovaným zvířetem (srov. rozhodnutí č. 5/1981 Sb. rozh. civilních), a nikoliv na základě § 13 zák. č. 246/1992 Sb., které s ohledem na povahu zavinění obviněného není speciálním ustanovením, neboť nestanoví konkrétní povinnosti, jak postupovat při venčení psů a kdo, a za jakých podmínek má tyto úkony vůči psu činit.** Jak bylo výše uvedeno, tyto povinnosti má zásadně jen chovatel či majitel psa, a pokud dojde k újmě, odpovídá za takovou škodu či újmu v souladu s obecnou prevenční povinností ve smyslu § 415 obč. zák. Ze všech těchto důvodů považuje Nejvyšší soud za správný závěr soudů nižších stupňů, že obviněný jednal ve vědomé nedbalosti, neboť věděl, že když psa může kdykoliv a kdokoliv z kotce vypustit, nemá on sám nad psem potřebnou kontrolu, ač věděl, že pes je schopen napadnout člověka. Nepřiměřené důvody, které vedly obviněného k tomu, že spoléhal na to, že k nyní zjištěnému následku nedojde, vycházely z nedostatečného zhodnocení nebezpečí, které v daném případě nedocenil stejně tak jako možné následky svého jednání. Všechny tyto úvahy dotvrzují, že obviněný jednal ve vědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, neboť nezachoval potřebnou míru nejen povinné objektivní opatrnosti, ale i potřebnou míru subjektivní opatrnosti.

S ohledem na výše uvedená zjištění je zřejmé, že soudy nepochybily, pokud v jednání obviněného shledaly znaky skutkové podstaty přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 tr. zákoníku.“